

DISTRIBUȚIA SPAȚIALĂ A SĂRĂCIEI ÎN ROMÂNIA ASPECTE ȘI INEGALITĂȚI SOCIOECONOMICE

LAURA LUPU*

ABSTRACT

THE SPATIAL DISTRIBUTION OF POVERTY IN ROMANIA SOCIOECONOMIC ASPECTS AND INEQUALITIES

The social problem of poverty in Romania has important spatial dimensions. In Romania, the transition and post-transition periods have brought fundamental changes to all levels, economic, politic and social arrangements. The aim of this paper is to capture some of the significant trends of the poverty in Romania, during the post-communist period and the spatial differences in poverty in order to identify the poorest counties and to point to the change in the development of poverty in regions. A special interest will be focused on the three dimensions of poverty: income, material deprivation, unemployment, which significantly spurred increase in disparities between regions. Based on data exploration techniques of related indicators and indices (e.g. unemployment rate, inequality of income distribution, material deprivation rate, long-term unemployment rate), the study describes the main influencing factors of socioeconomic development in Romania. To deeply analyze the multidimensional poverty, a cluster analysis is carried out to group counties on the basis of a standardized variables. The response measure to socioeconomic inequalities are discussed in a view of the existing development strategies, either at the local, regional or national level.

Keywords: poverty, unemployment, material deprivation, socioeconomic development.

INTRODUCERE

Fiecare stat, în funcție de evenimentele istorice, rădăcinile trecutului istoric, dar și de anumite procese socioeconomice care și-au pus amprenta asupra caracterului economic actual, are o serie de probleme fundamentale. La nivel mondial, ultimele decenii au reprezentat o perioadă marcată de un proces

* Institute of Geography of the Romanian Academy, Bucharest, Romania; e-mail: laura_lepadatu1990@yahoo.com.

„*Revista română de sociologie*”, serie nouă, anul XXIX, nr. 5–6, p. 397–418, București, 2018

Creative Commons License
Attribution-NoDerivs CC BY-ND

generalizat de dezvoltare economică și socială, ce se reflectă în structura societăților actuale. În paralel, au fost înregistrate o seamă de inegalități, determinate de accesul diferențiat la resurse și modul de utilizare a acestora, ce evidențiază disparități între regiunile mai bine dezvoltate și cele mai slab dezvoltate, cele din urmă având un grad redus de adaptare la schimbările sociale, politice și economice.

Sub aspect socioeconomic, un rol important în structura inegalităților îl are nivelul de trai al populației, ce implică o viziune comparativă asupra condițiilor de viață din diferite regiuni ori arii geografice sau din același areal, dar în perioade de timp diferite. Sărăcia reprezintă o problemă fundamentală a societăților contemporane, fiind definită ca lipsă cronică a resurselor necesare traiului zilnic pentru o persoană, familie, categorie de populație (Mihăilescu, 2015). Zamfir (2000) definește sărăcia prin lipsa veniturilor actuale ori a unor mijloace care să asigure un minimum acceptabil de trai, cu consecințe pe termen lung, precum: scindarea colectivității, marginalizarea și excluderea socială a persoanelor sau grupurilor aflate în starea de sărăcie.

În ultimii ani, evaluările referitoare la sărăcie și inegalități socioeconomice au fost incluse în diferite programe naționale și internaționale de cercetare, cum sunt: *PRP* (Poverty Reduction Programme, European Commission); *PROGRESS* (EU Programme for Employment and Social Solidarity). *Quality of life and social inequalities in Romania in a European comparative perspective: twenty years of social transformations; Different ways to better life: International comparisons of life satisfaction determinants over time; CROP* (Comparative Research Programme on Poverty); *NOPOOR* (Enhancing Knowledge for renewed Policies against Poverty; 2012–2017); *ImPOovE* (Poverty Reduction in Europe: Social Policy and Innovation; 2012–2016); *COPE* (Combating Poverty in Europe; 2012–2015). În anul 2015, în cadrul Organizației Națiunilor Unite, a fost propusă *Agenda 2030*, ce implică un set de obiective de dezvoltare durabilă (SDG – Sustainable Development Goals, 2016). Cele 17 obiective se adresează atât statelor și regiunilor subdezvoltate, cât și celor dezvoltate. Această etapă de integrare a obiectivelor dezvoltării durabile a fost organizată pentru elaborarea unor studii și proiecte complexe legate de aspecte precum: sărăcie, șomaj, inegalități socioeconomice, educație, sănătate etc.

La nivel internațional, aspectele legate de sărăcie au fost intens studiate (Carmo și Matias, 2018; Rodrik, 2016; Svizzero, 2016; Imai *et al.*, 2015; Baglioni și Giugni, 2014; Rodrik, 2011; Spicker, 2007), cauzele acesteia fiind identificate într-o mare varietate de surse, în strânsă legătură cu modul inegal de distribuire a resurselor materiale și nemateriale (Atkinson, 2017). Sărăcia este definită simultan prin nesatisfacerea nevoilor și lipsa resurselor economice (Kangas și Ritakallio, 1998), iar estimarea sărăciei are la bază criterii duale: directe (în termeni de satisfacere a nevoilor) și indirecte (venituri reduse). Majoritatea studiilor se concentrează pe analiza veniturilor (Alkire *et al.*, 2017; Węziak-Białowolska,

2015; Alkire *et al.*, 2014; Ravallion, 2011; Kangas și Ritakallio, 1998), pe aspecte legate de bunăstare, nivel de trai (Stephany, 2016; Barro, 2000), evaluări privind calitatea vieții populației (Watson *et al.*, 2017; Litwiński, 2017; Low, Lai, 2016; Tiran, 2016; Johansson, 2002) sau pe aspecte legate de nivelul ratei șomajului (Carmo, Matias, 2018; Ayala *et al.*, 2017; Spermann, 2015; Pedersen, Schmidt, 2011).

După 1989, România a traversat o perioadă puternic marcată de o serie de schimbări complexe, pozitive și negative, în primul rând de ordin socioeconomic și politic, cu impact puternic asupra populației. În contextul unei perioade de tranziție, ce avea ca principal obiectiv intrarea României în rândul țărilor mediu dezvoltate și menținerea echilibrului pe termen lung, urmate de aderarea la Uniunea Europeană și declanșarea crizei economico-financiare, populația din România a fost supusă unor încercări majore. Concedierile masive din a doua jumătate a anilor 1990, pierderea locurilor de muncă, generalizarea ratei șomajului, alături de probleme legate de accesibilitatea teritorială și dezvoltarea infrastructurii, au transformat acest spațiu într-unul expus riscului la sărăcie (Mihăilescu, 2015; Țără, 2013; Bădescu, 2012; Zamfir, coord., 2011; Stanciu, Mihăilescu, 2011; Brate, 2009). Nivelul socioeconomic actual arată în ce măsură locuitorii s-au putut adapta într-o societate preocupată permanent de încercarea de încadrare și menținere în standardele europene.

1. CADRUL TEORETIC

Evaluarea aspectelor sărăciei reprezintă un proces de examinare a amplorii și distribuției fenomenului, prin identificarea consecințelor directe, urmate de o serie de consecințe secundare (sociale și economice). De regulă, limitele metodelor de abordare a riscului de sărăcie se concentrează exclusiv pe situația existentă la un moment dat, în timp. Numărul de persoane care se confruntă cu episoade de sărăcie este mult mai mare decât numărul săracilor într-un anumit moment în timp, făcându-se o diferențiere clară între sărăcia temporară, sărăcia persistentă și sărăcia ciclică (Apospori și Miller, 2003). Analiza unei singure categorii de indicatori nu este suficientă pentru a descrie sărăcia (Bădescu *et al.*, 2007), autori precum Waglé (2008) vorbind despre trei dimensiuni ale fenomenului: lipsa veniturilor, deprivarea materială și șomajul pe termen lung.

Cel mai adesea, sărăcia este asociată cu *lipsa veniturilor*, dar simpla analiză a veniturilor nu oferă informații referitoare la răspândirea și severitatea sărăciei în regiuni. Veniturile reprezintă un determinant fundamental al diferențelor din cadrul societății și controlează statutul social al cetățenilor, fiind grupate, după sursa de proveniență, în: venituri bănești (salarii, pensii, burse pentru elevi și studenți, chirii, alocații etc.), venituri din activitatea de întreprinzător, venituri din proprietăți, venituri din vânzarea produselor agricole, venituri din alte surse materiale (reparații, servicii, donații etc.) (Mărginean și Bălașa, 2002). Veniturile populației

sunt strâns legate de accesibilitatea pe piața muncii, calificarea profesională, nivelul de educație, categoria de vârstă, dar și de rata de ocupare a forței de muncă în regiune (Michálek, 2017).

Studiile actuale referitoare la sărăcie nu se bazează numai pe măsurarea veniturilor populației, ci și pe evaluări privind *deprivarea materială*, în absența unor condiții considerate necesare în societate. Townsend (1979) definea sărăcia ca deprivare materială, prin referire la evaluarea situației fizice, de mediu sau sociale și excluderea de la modul acceptabil de viață, datorită resurselor insuficiente sau lipsei nevoilor de bază percepute de societate. Deprivarea materială se referă la imposibilitatea ca persoanele sau gospodăriile să-și permită bunurile și activitățile de consum care sunt tipice într-o societate la un moment dat, indiferent de preferințele oamenilor cu privire la aceste elemente (OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development, 2018).

Șomajul este unul dintre principalii indicatori de sărăcie, ce caracterizează atât regiunile slab dezvoltate, cât și pe cele dezvoltate, deși rata șomajului se stabilizează la un nivel mult mai scăzut în regiunile cu o economie și o piață a forței de muncă mult mai dinamice (Michálek, 2017). Gospodăriile afectate de șomaj se confruntă cu venituri deficitare, lipsuri materiale și o tendință de creștere a riscului de sărăcie. În acest context, principala consecință a creșterii ratei șomajului este reprezentată de accentuarea disparităților regionale, ca o formă a dimensiunii inegalităților teritoriale. Durata șomajului depinde de flexibilitatea pieței forței de muncă și reprezintă o preocupare importantă pentru factorii de decizie politică, deoarece rata ridicată a șomajului pe termen lung indică o funcționare ineficientă a pieței forței de muncă (Mareș, 1994).

Abordarea multidimensională a sărăciei reprezintă o variantă la metodele unidimensionale, considerată mult mai realistă, fiind bazată pe analiza unor indici relevanți pentru mai multe dimensiuni ale sărăciei (Anghelache *et al.*, 2006). La nivel internațional, studiile au la bază abordarea multidimensională a fenomenului sărăciei (Alkire *et al.*, 2017; Alkire *et al.*, 2014; Ravallion, 2011; Lipton, 1997), utilizată în vederea identificării procentului persoanelor amenințate de sărăcie sau excluziune socială și a principalelor consecințe asupra comunităților umane. Evaluarea multidimensională a sărăciei oferă unele informații despre ansamblul de măsuri ce se impun în vederea prevenirii și depășirii unor situații de dificultate și în scopul creșterii calității vieții.

Reducerea sărăciei reprezintă o prioritate în cercetare (Maksimov și alții, 2017; Bădescu *et al.*, 2009), o serie de proiecte (PRP – Poverty Reduction Programme; COPE – Combating Poverty in Europe; 2012–2015) și articole fiind dedicate reducerii acestui dezechilibru și identificării unor măsuri potrivite, cum sunt: reducerea inegalității veniturilor (Van Parijs și Vanderborght, 2017; Zamfir, 2000); îmbunătățirea politicilor de dezvoltare și atragerea investițiilor străine (Chukwu, 2017); creșterea eficienței IMM-urilor, exploatarea afacerilor locale, susținerea creșterii exporturilor (Fosu, 2017; Liu *et al.*, 2015; Marx și Nolan, 2015).

3. METODE ȘI OBIECTIVE

Lucrarea prezintă aspectele principale ale sărăciei în România și are la bază o serie de obiective ce vizează: identificarea aspectelor legate de sărăcie, ca fenomen social complex, care comportă o abordare contextualizată, printr-o serie de criterii directe (satisfacerea nevoilor; resurse nemateriale; accesul populației la serviciile de bază) și indirecte (analiza veniturilor); evaluarea principalelor schimbări socioeconomice din ultimii 27 de ani și impactul acestora asupra bunăstării populației din România; evaluarea inegalităților socioeconomice; distribuția spațială a fenomenului în România; modalități de intervenție adaptate specificului comunităților sau regiunilor analizate.

În literatură, în evaluarea sărăciei și a efectelor asociate, un interes special este acordat analizelor referitoare la nivelul veniturilor, corelate cu o serie de informații disponibile cu privire la caracteristicile structurale esențiale ale comunităților și gospodăriilor (Stephany, 2017; Kangas și Ritakallio, 1998), la aspecte legate de șomajul pe termen lung (Carmo, Matias, 2018; Ayala *et al.*, 2017; Baglioni, Giugni, 2014) ori la deprivarea materială (Deutsch *et al.*, 2015; Fusco *et al.*, 2013). De asemenea, au fost identificate numeroase abordări axate pe evaluarea deprivării materiale, în strânsă legătură cu tema calității vieții (Michálek, 2017; Weźiak-Białowolska, 2015; Zamfir *et al.*, 2015; Fusco *et al.*, 2013). Analizele sociale referitoare la scăderea nivelului de trai, creșterea șomajului, dezindustrializare conturează imaginea celor mai importante tipuri de riscuri sociale din România.

Componentele vieții sociale și economice au fost evaluate prin explorarea statistică a unor indicatori și indici sintetizați în *Tabelul nr. 1* și calculați pe baza datelor provenite de la Institutul Național de Statistică.

Tabelul nr. 1

Indicatori și indici selectați pentru evaluarea sărăciei

Criteria	Indicatori/indici	Descriere
Venituri	Salariul mediu lunar brut	Drepturile în bani și în natură cuvenite salariaților pentru munca efectiv prestată.
	Indicele inegalității veniturilor	Estimează de câte ori sunt mai mari veniturile celor mai bogate persoane decât veniturile obținute de persoanele considerate cele mai sărace (din venitul disponibil pe adult-echivalent).
Deprivare materială	Rata deprivării materiale severe	Ponderea în totalul populației a persoanelor în stare de deprivare materială severă (INS, 2018).

	Indicele de deprivare	Dimensiuni secundare: – Condiții de locuit și supra-aglomerarea locuinței: % locuințe ce nu sunt racordate la rețeaua de alimentare cu apă/canalizare/energie electrică/încălzire centrală; % gospodării fără bucatărie/baie; număr persoane/gospodărie. – Educație: % populație de vârstă școlară ce nu este cuprinsă în sistemul educațional; rata analfabetismului. – Sănătate: număr unități sanitare; personal medical/1 000 loc. – Gradul de ocupare a forței de muncă: rata șomajului; % populație inactivă; raport pensionari/salariați; % populație dependentă economic.
Șomaj de lungă durată	Rata șomajului (%)	% șomeri în totalul populației active.
	Pondere șomerilor după durata șomajului	% șomeri de peste 12 de luni în totalul șomerilor.
	Rata populației ocupate (%)	% populație ocupată pe sectoare ale economiei naționale.
	Pondere persoanele descurajate în a mai găsi un loc de muncă	% șomeri descurajați în a mai găsi un loc de muncă.

Sursa: prelucrare după date furnizate de Institutul Național de Statistică.

În vederea calculării *indicii de deprivare*, pornind de la lista indicatorilor, propusă de Zamfir *et al.* (2015), au fost selectați indicatorii reprezentativi pentru obiectivele studiului, la care s-au adăugat alți indicatori relevanți, în strânsă legătură cu disponibilitatea datelor statistice. Metodologia s-a bazat pe calculul indicilor relativi (*Tabelul nr. 1*), valorile indicelui de deprivare rezultând în urma

calculării indicilor parțiali, după formula:
$$I_d = \frac{I_{p1} + I_{p2} + I_{p3} + \dots + I_{pn}}{n}$$

Un interes special va fi acordat abordării multidisciplinare a sărăciei (Coromaldi, Drago, 2017; Ferro-Luzzi *et al.*, 2008; Székelyi-Barna, 2005; Füstös *et al.*, 2004), prin analiza elementelor referitoare la condițiile în care trăiesc locuitorii, veniturile pe care le obțin, conținutul și natura activităților pe care aceștia le desfășoară, bunurile și serviciile la care au acces. Metodologia a avut la bază utilizarea analizei cluster, având ca obiectiv principal gruparea și clasificarea județelor din România pe baza similarității dintre variabilele selectate și identificarea principalelor caracteristici ale fenomenului. Indicatorii selectați (a se vedea *Tabelul nr. 2*) au fost transformați în variabile cu măsuri comparabile, iar dimensiunea setului de date a fost redusă prin metoda analizei pe componente principale (PCA). În încercarea de identificare a unor tipuri de regiuni, sub aspectul sărăciei, analiza clusterelor ierarhice a fost realizată în programul SPSS, cu ajutorul metodei proximității Ward.

Tabelul nr. 2

Indicatori selectați pentru analiza de cluster

Criterii	Indicatori
– Nivelul veniturilor	Salariul mediu lunar brut
– Accesul la servicii și condițiile de locuit	Număr persoane/gospodărie % locuințe ce nu sunt racordate la rețeaua de alimentare cu apă/canalizare/energie electrică/încălzire centrală % gospodării fără bucatărie/baie în locuință % populație rurală nr. medici/1 000 loc. nr. unități medicale
– Nivelul de educație	% populație de vârstă școlară ce nu este cuprinsă în sistemul de învățământ % absolvenți studii superioare
– Nivelul de ocupare a forței de muncă	Rata de ocupare Rata de ocupare a populației în agricultură/sectorul serviciilor
– Gradul de dezvoltare economică	PIB regional pe cap de locuitor Investiții străine directe
– Caracteristici demografice	Raportul de dependență demografică

4. REZULTATE

4.1. SĂRĂCIA CA LIPSĂ DE VENITURI

Ultimele decenii au reprezentat pentru România o perioadă marcată de importante procese de transformare a spațiului economic, legate de restructurarea industrială, reagrarizare și terțiarizare, cu efecte directe asupra regiunilor rurale foarte sărace, regiunilor industriale în declin sau monoindustriale. Perioadele de tranziție și posttranziție, criza economico-financiară, alături de perturbările apărute pe plan demografic, economic și social, au constituit un cadru favorabil dezvoltării inegalităților economice din România, cu diferențe majore la nivelul veniturilor populației.

Formarea veniturilor și nivelul acestora sunt strâns legate de o serie de aspecte ce țin de: mărimea gospodăriilor, statutul ocupațional, nivelul de instruire, mediul de rezidență, repartitia teritorială etc. După anul 1990, inegalitățile la nivelul veniturilor populației s-au accentuat, cu diferențe majore între urban și rural. Nivelul veniturilor totale, în anul 2017, a fost de 3 569 de lei lunar pe gospodărie și 1 362 lei pe persoană, crescând de la 2 944,6 lei pe gospodărie și 1 112,2 lei pe persoană, în 2016 (INS, 2018). Acestea sunt alcătuite în proporție de aproape 91% din venituri bănești (salarii, venituri din agricultură și activități neagricole independente, venituri din prestații sociale), în timp ce veniturile în natură reprezintă mai puțin de 10% din veniturile totale ale populației. În România, contribuția cea mai ridicată în formarea veniturilor o dețin salariații, urmați de

pensionari, iar cea mai scăzută contribuție o reprezintă șomerii (*Tabelul nr. 3*), în timp ce diferențele înregistrate la nivelul mediului de rezidență se mențin ridicate (1 512,5 lei în mediul urban, spre deosebire de 985,2 în mediul rural), reflectând nivelul de trai mai scăzut al populației din rural și nivelul mai ridicat al ratei sărăciei.

Tabelul nr. 3

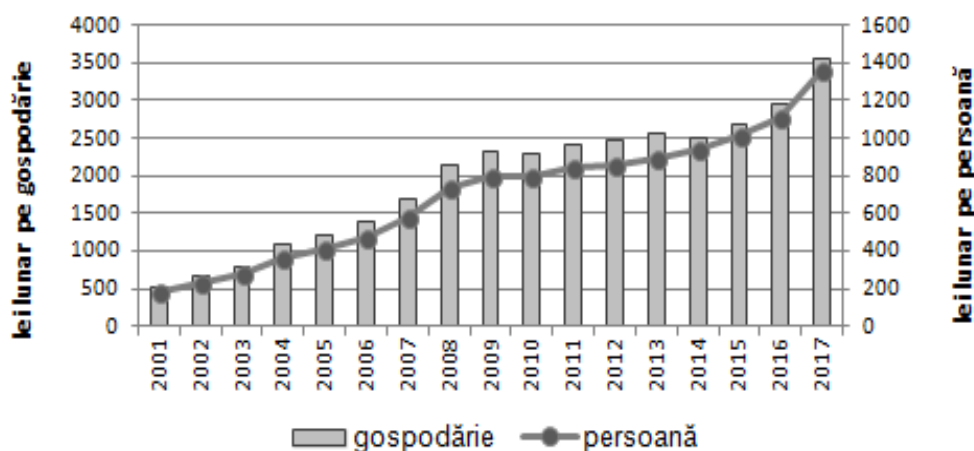
Nivelul și structura veniturilor totale/persoană (2017)

	Venituri totale (lei)	Venituri bănești (%)	Venituri în natură (%)
Total	1 268,2	90,1	9,9
<i>Salariat</i>	1 581,8	93,9	6,1
<i>Agricultor</i>	761,4	65,8	34,2
<i>Șomer</i>	667,9	85,8	14,2
<i>Pensionar</i>	1 114,4	87,4	12,6
Urban	1 512,57	94,6	5,4
Rural	985,21	82,1	17,9

Sursa: prelucrare după date furnizate de Institutul Național de Statistică.

Graficul nr. 1

Evoluția generală a veniturilor populației în perioada 2001–2017

Sursa: prelucrare după date furnizate de Institutul Național de Statistică.

Începând cu anul 2000, evoluția generală a veniturilor populației a avut un sens predominant ascendent (*Graficul nr. 1*), pe fondul stabilizării macroeconomice a țării, prin reformele adoptate mai ales în sistemul instituțional și administrativ, în contextul creșterii PIB-ului și implementării Legii nr. 416 din 2001 privind venitul

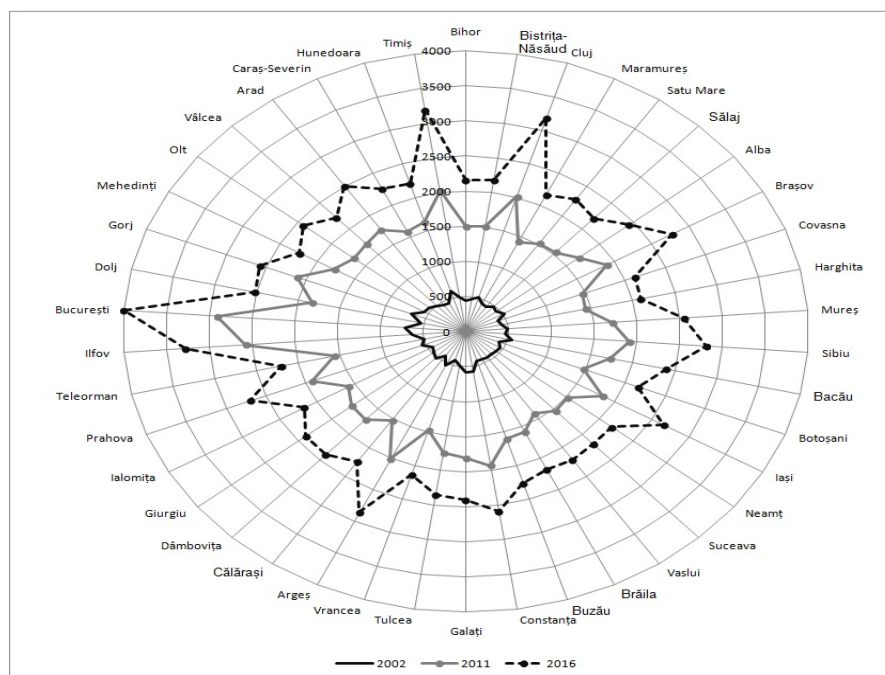
minim garantat. Tendința de creștere este vizibilă până în 2008, cu o ușoară accentuare după 2007, momentul aderării României la Uniunea Europeană. Apoi, valorile veniturilor rămân constante, înregistrând chiar un regres în 2010, ca efect al crizei economico-financiare, în timpul căreia populația a fost supusă unor încercări majore, prin scăderea activităților de natură economică și degradarea sistemului financiar. În anul 2017, nivelul veniturilor nu prezintă diferențe mari de la o regiune la alta, însă venituri mai ridicate au fost înregistrate în capitală, în centrul țării și în regiunea de Nord-Vest, iar cele mai scăzute venituri medii lunare pe o persoană au fost înregistrate în Nord-Est, Sud-Est și Sud-Muntenia, regiuni caracterizate prin valori ridicate ale populației îmbătrânite, lipsa alternativelor și a eficienței economice, prin investiții străine directe reduse.

Regiunea București deține cele mai ridicate valori pentru ponderea salariilor în totalul veniturilor, în timp ce ponderea ridicată a pensionarilor în formarea veniturilor este înregistrată în regiunile sudice și sud-vestice, acolo unde populația se confruntă cu probleme legate de îmbătrânirea demografică. Salariile sunt diferențiate spațial și depind de o serie de factori, precum: accesibilitate, calificare profesională, educație etc. și determină mobilitatea forței de muncă, atractivitatea pe piața muncii, rata șomajului în anumite sectoare și inegalitățile economice. Analiza populației ocupate pe sectoare ale economiei naționale nu evidențiază doar lipsa diversității surselor de venit, ci subliniază și nivelul principalelor surse de venit ale populației din România. Populația din mediul rural este ocupată în agricultură în proporție de aproximativ 60%, urmată de cei ocupați în servicii (27%), în timp ce lipsa alternativelor și a eficienței economice a regiunii afectează populația ocupată în sectoare care nu oferă oportunități financiare și resursele necesare adoptării unui model de răspuns și de adaptare. Agricultură a preluat forța de muncă eliberată din industrie și a oferit o activitate care a asigurat, pentru multe familii, necesarul de alimente, compensând și completând veniturile. În schimb, populația din mediul urban s-a concentrat pe extinderea domeniului serviciilor (populația ocupată în sectorul terțiar reprezintă 80% din totalul populației ocupate), în vederea adaptării la toate sistemele de activitate și promovării flexibilității pe piața muncii. Asimetria rural – urban, bazată pe regresul economic, este accentuată de o serie de aspecte demografice identificate în localitățile rurale, precum: scăderea demografică, ponderea scăzută a populației tinere în totalul populației, migrația urban – rural, îmbătrânirea demografică.

Graficul nr. 2 ilustrează, conform datelor INS (2017), evoluția salariilor medii lunare brute în perioada 2002–2016. Este înregistrată o creștere a salariilor la nivel județean, cu cele mai mari valori înregistrate în anul 2016 în regiunea București (3 995 de lei), județul Ilfov (3 275 de lei) și județul Timiș (3 196 de lei) și cele mai mici, pentru același an, în județele Harghita (2 098 de lei), Covasna (2 121 de lei) și Vrancea (2 137 de lei).

Graficul nr. 2

Nivelul salariului mediu lunar brut în anii 2002, 2011 și 2016

Sursa: prelucrare după date furnizate de Institutul Național de Statistică.

Diferențele existente la nivelul veniturilor populației accentuează existența unei corelații spațiale și subliniază rolul major al poziției regionale, prin aspecte ce țin de nivelul dezvoltării economice locale, investițiile străine directe, întărirea poziției întreprinderilor mici și mijlocii, accesul populației la piața forței de muncă. În acest context, cei mai afectați sunt cei care locuiesc în regiuni defavorizate, cei care provin din familii cu mulți copii, dar și cei din clasele de mijloc ale zonelor urbane.

4.2. SĂRĂCIA CA DEPRIVARE MATERIALĂ

Sărăcia nu reprezintă numai un nivel necorespunzător al veniturilor, ci și nesatisfacerea unui standard de viață sau a unor nevoi pe care oamenii nu și le pot îndeplini în lipsa unor bunuri sau drepturi, la nivel individual sau colectiv.

În *Tabelul nr. 4, b* sunt sintetizați o serie de indicatori de acces la serviciile de bază. Conform datelor referitoare la accesul populației la serviciile de bază, majoritatea localităților rurale se confruntă cu probleme legate, în special, de

inexistența unei infrastructuri tehnico-edilitare corespunzătoare. Mai puțin de 80% din localitățile rurale au acces la sistemul de alimentare cu apă potabilă, locuitorii din restul localităților fiind nevoiți să-și asigure necesitățile de apă din surse proprii (fântâni, izvoare), deși monitorizarea calității acestor surse de apă nu este generalizată, punându-se în pericol sănătatea populației. Comparativ cu rețeaua publică de apă potabilă, rețeaua de canalizare din ruralul românesc este caracterizată de o extindere mult sub standardele europene, ajungând în 2002 la 13% și în 2017 abia la 30%.

Cele mai mari probleme sunt înregistrate în județele Giurgiu și Teleorman, cu mai puțin de 50% din totalul localităților racordate la rețeaua de distribuție a apei potabile și doar 13% al celor racordate la rețeaua de canalizare. În acest areal, populația este exclusă de la modul acceptabil de viață, datorită resurselor insuficiente și lipsei nevoilor de bază percepute de societate.

Tabelul nr. 4 a și b

a. Rata deprivării materiale severe pe regiuni de dezvoltare

Regiuni de dezvoltare	Rata deprivării materiale severe (%)
România	23,8
Nord-Vest	17,6
Centru	18,3
Nord-Est	23,8
Sud-Est	29,9
Sud-Muntenia	27,5
București-Ilfov	25,4
Sud-Vest Oltenia	24,4
Vest	22

b. Disparități privind unele elemente ale infrastructurii tehnico-edilitare

Indicatori	Mediul de rezidență	2011	2017
Număr locuințe	Urban	4,76 mil.	4,86 mil.
	Rural	3,96 mil.	4,06 mil.
% localităților racordate la rețeaua de alimentare cu apă potabilă	Urban	99%	100%
	Rural	69,4%	76,5%
% localităților conectate la rețeaua de canalizare	Urban	96%	98%
	Rural	19%	30%
% localităților racordate la rețeaua de alimentare cu gaze naturale	Urban	75%	76%
	Rural	22%	23%
% gospodăriilor dotate cu baie	Urban	81%	92,5%
	Rural	19%	38,7%

Sursa: prelucrare după date furnizate de Institutul Național de Statistică.

În ultimii ani, România a fost sprijinită printr-o serie de fonduri de finanțare, pe baza unor proiecte elaborate la nivel național și internațional și aprobate de

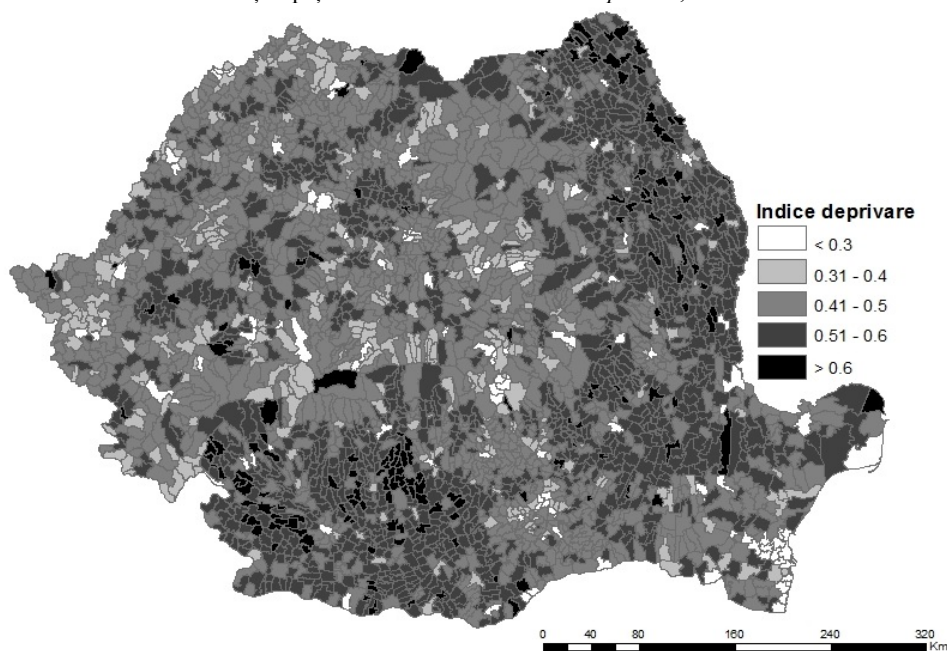
Comisia Europeană, ce au vizat: îmbunătățirea calității vieții și a serviciilor, încurajarea diversificării economiei rurale, dezvoltarea locală, modernizarea sistemelor rutiere, realizarea sistemelor de alimentare în sistem centralizat cu apă potabilă etc. Cu toate acestea, există încă multe localități caracterizate de slaba dezvoltare a infrastructurii, calitatea precară a condițiilor de locuit, înzestrarea necorespunzătoare cu unele bunuri de folosință îndelungată, starea neadecvată a drumurilor locale, care devin impracticabile în unele perioade ale anului, la care se adaugă unele aspecte referitoare la accesul limitat al populației la serviciile de educație și sănătate.

Datele statistice referitoare la rata deprivării materiale (*Tabelul nr. 4 a*) evidențiază disparități reduse la nivel regional, cele 7 regiuni ale țării înregistrând valori ale ratei deprivării materiale apropiate în perioada 2007–2017. Cele mai ridicate valori (peste 27% în anul 2017) sunt înregistrate în regiunile Sud-Est și Sud-Muntenia și, deși în scădere în ultimii 10 ani, indică absența resurselor necesare încadrării în standardele contextului social.

Harta nr. 1 evidențiază distribuția spațială a valorilor calculate pentru *indicele de deprivare*, pe baza indicatorilor selectați pentru cele patru dimensiuni: *condiții de locuit și supraaglomerarea locuinței; educație; sănătate; grad de ocupare a forței de muncă*. Rezultatele reflectă în mare măsură nivelul de dezvoltare a localităților respective, nivelul de trai al populației din aceste regiuni și poziția fiecărei unități în raport cu celelalte unități teritoriale.

Harta nr. 1

Distribuția spațială a valorilor *indicii de deprivare*, 2017

Sursa: prelucrare după date furnizate de Institutul Național de Statistică.

Regiunea Centrală, precum și județele Cluj, Constanța, Hunedoara, Timiș, împreună cu capitala țării și județul Ilfov, formează acele grupe de teritorii unde veniturile populației și nivelul de dezvoltare economică se resimt în mod pozitiv și în condițiile de locuit ale populației. Valorile înregistrate pentru majoritatea județelor din Nord-Est, regiunea Olteniei, dar și în județe precum Teleorman, Buzău, Brăila, reflectă, în bună măsură, condiții nefavorabile de viață: acces scăzut la rețelele de apă potabilă sau canalizare în mediul rural, populație cu acces limitat la serviciile medicale și de educație, probleme legate de accesul pe piața muncii etc. Într-o situație mai favorabilă sunt gospodăriile din mediul urban, în care populația locuiește în condiții adecvate, însă deficitare sub anumite aspecte, toate acestea fiind în strânsă legătură cu venitul populației, dar și situația demografică și economică a populației din regiunea respectivă.

4.3. ȘOMAJUL ȘI OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ

Conform Institutului Național de Statistică, pentru trimestrul II al anului 2018, rata de ocupare a populației în vârstă de muncă a fost de 65,5%, în creștere față de trimestrul anterior, însă în continuare sub media înregistrată la nivel european. Sub aspectul ocupării forței de muncă, cei mai afectați sunt tinerii, cu un grad de ocupare puțin peste 25%. Așezările rurale sunt dominate de ocuparea agricolă a forței de muncă (peste 60%), cele mai ridicate valori ale populației ocupate în sectorul primar fiind înregistrate în localitățile care nu au reușit să se adapteze la noile condiții ale economiei de piață. Agricultură a preluat forța de muncă eliberată din industrie și a oferit o activitate care a asigurat, pentru multe familii, necesarul de alimente, compensând și completând veniturile cu o mică producție de subzistență. În mediul urban se observă o dezvoltare a sectorului terțiar, cu o creștere a populației ocupate în domeniul serviciilor (80% în anul 2018), ce oferă oportunități financiare și resursele necesare asigurării calității vieții.

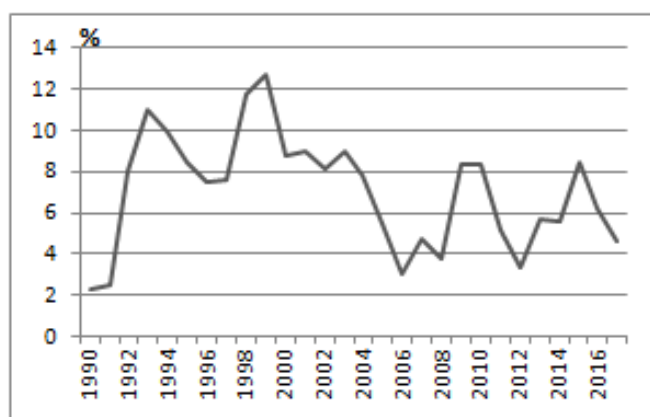
Deși valorile înregistrate în anul 2018 pentru rata șomajului din România sunt clasate sub cele înregistrate la nivelul Uniunii Europene (Eurostat, 2018), subutilizarea forței de muncă reprezintă o preocupare permanentă a populației din România, determinând o distribuție neomogenă a veniturilor populației, cu efecte asupra nivelului de trai și calității vieții. Dinamica ratei șomajului prezintă o serie de fluctuații, însă cu tentă ascendentă în ultimii ani, atingând, local, valori de peste 14% (*Graficul nr. 3 a*). Șomajul afectează, în egală măsură, populația din mediul urban și cel rural, însă comunitățile românești cele mai afectate sunt cele rurale, cu populație îmbătrânită, afectate de migrațiile celor apti de muncă, determinând dezvoltarea tot mai accentuată a grupurilor sociale de risc.

În primii ani de tranziție (1990–1994), concedierile masive din industrie au condus la pierderea locurilor de muncă, iar șomajul a început să crească în mod

accentuat. În perioada 1994–1996 și începând cu 1999 rata șomajului a cunoscut o redresare, ca urmare a atenuării declinului industrial. Mai târziu, în perioada 2007–2010, localitățile românești s-au confruntat din nou cu o creștere accentuată a valorilor șomajului, ca urmare a concedierilor masive din timpul crizei economico-financiare, ce au afectat un număr crescut de persoane, în lipsa unor alternative, cu o serie de consecințe majore: scăderea nivelului de trai; migrația forței de muncă; sărăcie.

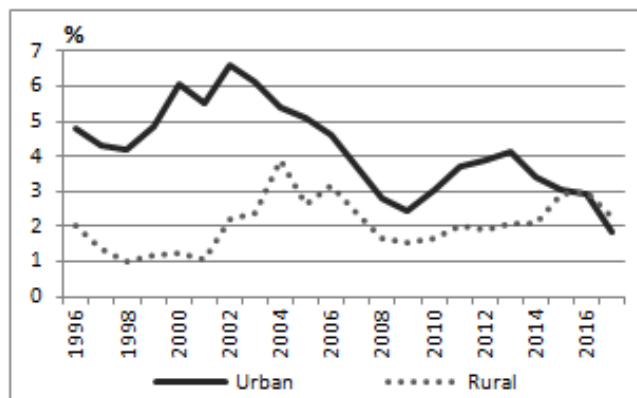
Grafiicul nr. 3 a și b

a. Evoluția ratei șomajului (1990–2017)

Sursa: prelucrare după date furnizate de Institutul Național de Statistică.

b. Evoluția șomajului de lungă durată pe medii de rezidență (1996–2017)

Sursa: prelucrare după date furnizate de Institutul Național de Statistică.

Șomajul a reprezentat timp de mulți ani una dintre cele mai importante cauze ale sărăciei în România, cu efecte majore în plan socioeconomic: deprivare

materială, lipsa surselor alternative de venit, lipsa bunăstării materiale, calitatea precară a vieții etc. În anul 2017, generalizarea șomajului afecta cel mai mult tinerii din mediul urban (rata șomajului pentru populația cuprinsă între 15 și 24 de ani era de 20,8%), impunându-se adoptarea unor politici de atenuare a șomajului și de plasare a tinerilor absolvenți pe piața muncii.

Durata șomajului depinde de lipsa de flexibilitate a pieței forței de muncă (lipsa informațiilor despre posturile vacante, diferența dintre cerere și ofertă, inflexibilitatea pe termen lung a pieței muncii, reticența șomerilor cu privire la situația profesională și mobilitatea spațială). În ambele medii de rezidență, generalizarea șomajului a condus la apariția șomajului de lungă durată, cu o tendință ascendentă până în anul 2002 în mediul urban și 2004 în mediul rural. După aceste perioade, atenuarea șomajului a fost posibilă până în momentul declanșării crizei economico-financiare, când valorile au început să crească în mod constant până în anul 2015. În prezent, la nivel național, valorile șomajului de lungă durată sunt în scădere (*Graficul nr. 3 b*), strategiile de dezvoltare urmărind plasarea tinerilor absolvenți pe piața forței de muncă, măsură indispensabilă pentru asigurarea competitivității economiei.

Dacă în unele centre urbane (de ex. Brașov, Cluj-Napoca, Timișoara), șocul disponibilizărilor masive a fost atenuat prin reconversia profesională a șomerilor și atragerea lor către alte activități aflate în expansiune, foarte afectată de disponibilizări a fost cu precădere populația din orașele lipsite de o economie puternică și diversificată, cu un potențial scăzut de atragere a investițiilor. În acest context, este esențială identificarea regiunilor problematice și categoriilor sociale din acele areale, întrucât șomajul nu afectează toate grupurile sociale în aceeași măsură. Persoanele cu nivel scăzut de educație, minoritățile etnice, tinerii absolvenți, persoanele necalificate sunt, de regulă, cele mai expuse.

Economia mult mai diversificată, cu un sector terțiar mult mai răspândit, a favorizat absorbirea forței de muncă, atât din agricultură, cât și din industrie în mai multe județe ale țării. Cele mai mici valori ale ratei șomajului sunt înregistrate în Municipiul București (1,6%) și județele Ilfov (1%) și Timiș (1,1%) (*Tabelul nr. 5*). În schimb, în Moldova, Muntenia și Oltenia sunt înregistrate cele mai ridicate valori ale ratei șomajului, acesta cuprinzând județele a căror economie este bazată pe industrializarea forțată din anii 1970, cu populație ocupată predominant în agricultură, în lipsa dezvoltării unui sector competitiv. Județul Teleorman este într-o situație dezavantajată, atât indicii demografici (îmbătrânire demografică), cât și cei economici și sociali (populația ocupată predominant în agricultură, cu un nivel de educație scăzut) înregistrând valori nefavorabile.

Tabelul nr. 5

Inegalitățile teritoriale ale șomajului (2017)

Rata șomajului %	Județe	
	Scăzută (< 5,2)	Alba; Arad; Argeș; Bihor; Bistrița-Năsăud; Brașov; București; Caraș-Severin; Cluj; Constanța; Iași; Ilfov; Maramureș; Mureș; Prahova; Satu Mare; Sibiu; Timiș; Vâlcea.
Moderată (5,2–6,4)	Bacău; Botoșani; Covasna; Giurgiu; Harghita; Hunedoara; Neamț; Sălaj; Suceava; Tulcea; Vrancea.	
Ridicăta (> 6,4)	Brăila; Buzău; Călărași; Dâmbovița; Dolj; Galați; Gorj; Ialomița; Mehedinți; Olt; Teleorman; Vaslui.	

Sursa: prelucrare după date furnizate de Institutul Național de Statistică.

Potrivit Institutului Național de Statistică, în anul 2017, 46% (163 228 de persoane) din totalul populației în șomaj era descurajată în a mai găsi un loc de muncă. Dintre aceste persoane, 37% aveau rezidența în mediul urban și 63% în mediul rural, cea mai afectată categorie de vârstă fiind cea cuprinsă între 35 și 49 de ani, cu un total de 63 505 de persoane descurajate în a mai găsi un loc de muncă.

4.4. ANALIZA DE CLUSTER

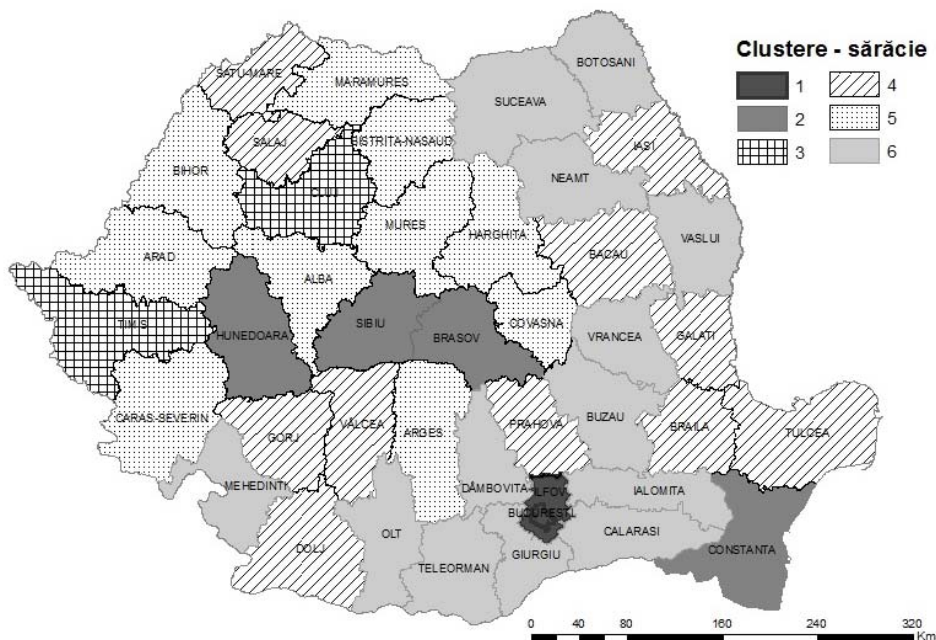
Pentru agregarea indicatorilor selectați a fost folosită metoda clusterizării. Acest tip de analiză a abordat într-un mod complex nivelul de sărăcie din România, prin agregarea indicatorilor grupați în funcție de șase criterii: *nivelul veniturilor; accesul la servicii și condițiile de locuit; nivelul de educație; nivelul de ocupare a forței de muncă; gradul de dezvoltare economică; caracteristici demografice*. În urma finalizării analizei de tip cluster, unitățile au fost clasificate în funcție de elementele similare, abordate dintr-o anumită perspectivă, fiecare grup reprezentând caracteristici structurale specifice (*Harta nr. 2*).

Aria metropolitană, împreună cu municipiul București, formează o regiune ce se distinge prin diversitatea surselor de venit și accesul la resurse financiare, cu cele mai mari valori înregistrate la nivel național ale investițiilor străine directe. Economia regiunii se adaptează în toate sectoarele de activitate, cu o pondere a populației ocupate în domeniul serviciilor de aproape 80% și un grad de accesibilitate a populației la servicii ce se menține mult peste media națională.

Următorul tip de cluster este format din patru județe: Brașov, Constanța, Hunedoara și Sibiu, identificate ca fiind regiuni cu o concentrare a forței de muncă în sectorul serviciilor. În medie, sectorul terțiar contribuie cu 58% la ocuparea totală a forței de muncă, cu un venit mediu lunar peste media națională. Analiza rezultatelor pentru indicatorul referitor la nivelul de educație evidențiază, pentru acest sector, valori ridicate, evidențiind capacitatea de adaptare și potențialul locuitorilor de a-și utiliza cunoștințele și abilitățile pentru a-și asigura un nivel de trai corespunzător și o integrare socială optimă.

Harta nr. 2

Clusterizarea sărăciei

Sursa: prelucrare după date furnizate de Institutul Național de Statistică.

Analiza evoluției structurii populației ocupate pe ramuri ale economiei naționale pentru următorul tip de clustere, ce cuprinde județele Cluj și Timiș, evidențiază o structură economică inovatoare, cu ocupare predominantă în sectorul terțiar, cu un venit mediu lunar mult peste media națională și cu valori ale PIB regional pe cap de locuitor la paritatea puterii de cumpărare foarte ridicate. Județele menționate sunt caracterizate printr-o concentrare economică foarte diversă, cu valori ridicate ale investițiilor străine directe și un grad ridicat de accesibilitate (peste 80% din totalul gospodăriilor sunt conectate la rețelele de alimentare cu apă potabilă, precum și la sistemul de canalizare; 5–6 medici/1 000 de locuitori), ce contribuie la creșterea nivelului de trai. Rata șomajului înregistrează valori scăzute, de 1,1% în județul Timiș și 2,2% în județul Cluj, cu o populație rurală de sub 40% și un raport pensionari/salariați foarte mic (sub 0,7%).

Un potențial de adaptare în creștere la schimbările socioeconomice este înregistrat în județe ca: Bacău, Brăila, Dolj, Galați, Gorj, Iași, Prahova, Sălaj, Satu Mare, Tulcea și Vâlcea, identificate ca fiind regiuni cu profil predominant terțiar. Populația ocupată în domeniul serviciilor reprezintă aproape 52%, însă piața forței de muncă este caracterizată de valorile ridicate ale ratei șomajului: 9,8% – Dolj;

9,7% – Galați; 7,4% – Gorj. În analiza clusterelor, valorile înregistrate pentru PIB regional pe cap de locuitor, măsurat la standardele puterii de cumpărare, se clasează mult sub media națională și evidențiază variabilitatea și lipsa diversității surselor de venit. Sub aspectul gradului de acces la servicii, gospodăriile sunt racordate în proporție de aproximativ 50–55% la rețelele de alimentare cu apă, canalizare și încălzire centrală. Analiza rezultatelor pentru indicatorul referitor la nivelul de educație evidențiază valori sub media națională, cele mai mari probleme fiind înregistrate în județele Bacău, Brăila, Galați, Sălaj, Tulcea.

Următorul tip de cluster este format din 10 județe (Alba, Arad, Argeș, Bihor, Bistrița-Năsăud, Caraș-Severin, Covasna, Harghita, Maramureș, Mureș). Dezindustrializarea nu a afectat toate localitățile din regiunile respective, unele ramuri economice reușind să se adapteze condițiilor impuse de trecerea la economia de piață. Sub aspectul ocupării forței de muncă, regiunile sunt caracterizate printr-o tendință de angajare predominant în sectorul terțiar (Mureș – 51,84%; Harghita – 48,9%; Caraș-Severin – 48,75%), însă cu o dezvoltare optimă a sectorului industriei de prelucrare, ce indică o capacitate de diversificare a veniturilor în creștere și un potențial de adaptare mai mare. Regiunile supuse analizei sunt caracterizate printr-un procent necorespunzător al gospodăriilor racordate la rețeaua de alimentare cu apă potabilă și de canalizare.

Ultimul tip de cluster este format din 13 județe (Botoșani, Buzău, Călărași, Dâmbovița, Giurgiu, Ialomița, Mehedinți, Neamț, Olt, Suceava, Teleorman, Vaslui, Vrancea), identificate ca fiind regiuni cu un profund caracter rural. Sub aspectul ocupării forței de muncă, județele selectate sunt caracterizate printr-o distribuție de angajare generală în agricultură și o lipsă a alternativelor și a eficienței economice, prin investiții stăine directe foarte reduse și venituri medii lunare scăzute. Valorile ratei șomajului se mențin ridicate, depășind 5% în toate județele menționate și ajungând la valori maxime, de peste 10%, în județele Vaslui (12%) și Teleorman (10,8%), urmate de valorile de peste 9% înregistrate în județele Buzău (9,8%), Mehedinți (9,6%) și Olt (9,2%). Indicatorii utilizați în analiză arată o serie de caracteristici legate de slabul acces al populației la serviciile de bază, cu un procent de sub 50% al gospodăriilor racordate la sistemele de apă și canalizare. Dezvoltarea necorespunzătoare a rețelelor de infrastructură influențează în mod negativ investițiile străine directe și dezvoltarea întreprinderilor multinaționale în localitățile respective. Un alt dezavantaj al populației din regiunile analizate este legat de accesul necorespunzător la serviciile medicale, cu 0,9–1,4 medici/1 000 de locuitori. Analiza rezultatelor pentru indicatorul referitor la nivelul de educație evidențiază, pentru acest sector, valori sub media națională, evidențiind bariere critice în calea dezvoltării umane și a capacității de adaptare la cerințele economice actuale.

5. DISCUȚII ȘI CONCLUZII

Rezultatele studiului relevă o serie de inegalități socioeconomice existente la nivel regional și local, dar și poziția nefavorabilă a regiunilor românești în raport cu cele europene. Schimbările din ultimele decenii, intervenite în sfera economico-socială a României, au favorizat extinderea inegalităților, principalele schimbări fiind legate de restructurarea industrială, reagrarizare, terțiarizare.

Analizele realizate în cadrul acestui studiu, privind veniturile populației, deprivarea materială și șomajul de lungă durată, dar și analiza multidimensională a sărăciei, bazată pe analiza cluster, au evidențiat o serie de disparități sociale și economice. Pe de o parte, în România, din punct de vedere socioeconomic, se diferențiază o serie de regiuni care au fost afectate într-o măsură mai mică de sărăcie, caracterizate de o structură economică diversificată, bazată pe cunoaștere, cu valori ridicate ale investițiilor străine directe, cu o rată a șomajului în scădere și acces corespunzător la servicii tehnico-edilitare, medicale și educaționale (București și județele: Ilfov, Sibiu, Brașov, Constanța etc.). În schimb, transformările socioeconomice (concedierile masive din a doua jumătate a anilor 1990, pierderea locurilor de muncă de către un număr important de persoane, generalizarea ratei șomajului) au reprezentat începutul unei perioade caracterizate prin sărăcie și scădere a nivelului de trai. Analizele și spațializarea elementelor selectate au evidențiat inegalități economice, într-un areal cu un nivel de trai scăzut, subdezvoltare a infrastructurii, calitate precară a locuințelor, nivel de instruire necorespunzător și inegalități existente la nivelul veniturilor. Cele mai mari valori ale sărăciei sunt înregistrate în regiunile rurale, consecințele manifestându-se în numărul locurilor de muncă, stabilitatea forței de muncă rurale neagricole, încasările reduse la bugetele comunelor, depopularea satelor și alocările nesemnificative pentru dezvoltarea și amenajarea spațiului rural (Oțiman, 2017).

Lipsa alternativelor și a eficienței economice afectează populația din diferite regiuni ale țării, în special populația ocupată în sectoare ce nu oferă oportunitățile financiare și resursele necesare adoptării unui model de răspuns și de adaptare. România este sprijinită printr-o serie de fonduri de finanțare, cum sunt: Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2015–2020, în cadrul Ministerului Muncii și Justiției Sociale; Strategia Națională pentru Dezvoltare Regională 2014–2020, ce are ca principale obiective reducerea disparităților intraregionale și îmbunătățirea calității vieții și serviciilor, Pachetul național antisărăcie, ce urmărește reducerea sărăciei rurale etc. Cu toate acestea, în Muntenia, Oltenia, Sud-Estul României, dar și în județul Vaslui, valorile ridicate ale ratei șomajului de lungă durată depind de lipsa de flexibilitate a pieței forței de muncă (lipsa informațiilor despre posturile vacante, diferența dintre cerere și ofertă, inflexibilitatea pe termen lung a pieței muncii, reticența șomerilor cu privire la

situația profesională și mobilitatea spațială), impunându-se creșterea importanței calificării resurselor umane și extinderea studiilor superioare. Problema supraocupării în agricultură demonstrează incapacitatea sectoarelor secundar și terțiar de a absorbi excedentul de forță de muncă din rural, dar și disponibilitatea redusă de relocare.

Evaluarea distribuției spațiale a sărăciei este foarte importantă în conștientizarea aspectelor acesteia, abordarea unor măsuri ce răspund nevoilor societății și identificarea corectă a acțiunilor ce se impun în vederea prevenirii și depășirii unor situații de dificultate și în scopul creșterii calității vieții. Sărăcia are un impact puternic asupra funcționării sistemului social, fiind necesară elaborarea unor politici de susținere a dezvoltării socioeconomice și de echilibrare a inegalităților rural – urban, cum sunt: atragerea investițiilor străine directe; dezvoltarea sectorului terțiar; asigurarea accesului populației din urban și rural la serviciile de bază, accesul la serviciile medicale, de educație și pe piața forței de muncă etc. Economia țării trebuie să se adapteze în toate sectoarele de activitate, în vederea promovării flexibilității și incluziunii sociale pe piața muncii, ca o strategie de adaptare continuă.

BIBLIOGRAFIE

1. Alkire, S., Conconi, A., Seth, S. (2014). Multidimensional Poverty Index 2013: Brief methodological note and results, *Oxford Poverty and Human Development Initiative (OPHI)*.
2. Alkire, S., Roche, J.M., Vaz, A. (2017). Changes over time in multidimensional poverty: Methodology and results for 34 countries, *World Development*, 94, 232–249.
3. Anghelache, C., Isaic-Maniu, A., Mitruț, C., Voineagu, V. (2006), Sistemul de indicatori utilizați în măsurarea sărăciei, *Economie Teoretică și Aplicată*, 8, 45–52.
4. Apospori, E., Miller, J. (editori) (2003). *The dynamics of social exclusion in Europe: comparing Austria, Germany, Portugal and the UK*. Germany: H-German, 199 p.
5. Atkinson, A.B. (2017). Poverty, în Durlauf, S.N., Blume, L.E. (editori), *The New Palgrave Dictionary of Economics* (5056–5062). London: Palgrave Macmillan.
6. Ayala, L., Cantó, O., Rodríguez, J.G. (2017). Poverty and the business cycle: A regional panel data analysis for Spain using alternative measures of unemployment, *The Journal of Economic Inequality*, 15(1), 47–73.
7. Bădescu, C.I. (2012). The distribution of risks in the Romanian Society and its effects on the social protection policies, *Revista de politici sociale*, 2, 161–180.
8. Bădescu, I., Baltasiu, R., Bădescu, C. (2007). *Sociologia și economia problemelor sociale*, București: Editura Mica Valahie, 503 p.
9. Bădescu, I., Cucu Oancea, O., Șișeștean, G. (2009). *Tratat de sociologie rurală*, București: Editura Mica Valahie, 745 p.
10. Baglioni, S., Giugni, M. (2014). Civil society, unemployment and precarity in Europe. In Baglioli, S., Giugni, M. (editori), *Civil society, organizations, unemployment and precarity in Europe*. Work and welfare in Europe, Palgrave Macmillan, London.
11. Barro, R.J. (2000). Inequality and growth in a panel of countries, *Journal of Economic Growth*, 1, 5–32.
12. Brate, A. (2009). O abordare psihosociologică a conceptelor de demnitate și sărăcie, *Revista Ecumenica Sibiu*, 1(2), 259–272.
13. Carmo, R.M., Matias, A.R. (2018). Unemployment, precariousness and poverty as drivers of social inequality: The case of the Southern European Countries, *Reducing Inequalities*, 45–61.

14. Chukwu, J.O. (2017). Estimating inequality semi-elasticity of poverty reduction in Nigeria, *Social Indicators Research*, 131(3), 1087–1101.
15. Coromaldi, M., Drago, C. (2017). An analysis of multidimensional poverty: evidence from Italy, în White, R. (editori), *Measuring multidimensional poverty and deprivation, Global Perspectives on Wealth and Distribution*, Cham: Palgrave Macmillan, 69–86.
16. Deutsch, J., Guio, A.C., Pomati, M. (2015). Material deprivation in Europe: which expenditures are curtailed first?, *Social Indicators Research*, 120(3), 723–740.
17. Ferro-Luzzi, G., Flückiger, Y., Weber, S. (2008). A cluster analysis of multidimensional poverty on Switzerland, *Quantitative Approaches to Multidimensional Poverty Measurement*, 63–79.
18. Fosu, A.K. (2017). Growth, inequality and poverty reduction in developing countries: Recent global evidence, *Research in Economics*, 71(2), 306–336.
19. Fusco, A., Guio, A.C., Marlier, E. (2013). Building a material deprivation index in a multinational context: Lessons from the EU experience, în Berenger, V., Bresson, F. (editori), *Poverty and social exclusion around the Mediterranean Sea, Economic Studies in Inequality, Social Exclusion and Well-Being*, vol. 9, Boston, MA: Springer, 43–71.
20. Füstös, L., Kovács, E., Meszéna, Gy., Simonné-Mosolygó, N. (2004). *Multivariate statistical methods*, Budapest, Hungary: Uj Mandatumk Publisher, 644 p.
21. Imai, K.S., Cheng, W., Gaiha, R. (2015). Agricultural growth, poverty and inequality in developing countries, *Development*, 58(2–3), 230–236.
22. INCU (International Council for Science) (2016). *A framework for understanding SDG interactions*, Paris.
23. Johansson, S. (2002). Conceptualizing and Measuring Quality of Life for National Policy, *Social Indicators Research*, 58, 13–32.
24. Kangas, O., Ritakallio, V.M. (1998). Different methods – different results? Approaches to multidimensional poverty, în Andreß, H.J. (editor), *Empirical poverty in a comparative perspective*, Ashgate, 78–95.
25. Lipton, M. (1997). *Defining and measuring poverty: Conceptual issues*, Human Development Report, New York, 239 p.
26. Litwiński, M. (2017). The evolution of idea of socio-economic development, *Ekonomia I Prawo. Economics and Law*, 16(4), 449–458.
27. Liu, Q.Q., Yu, M., Wang, X.L. (2015). Poverty reduction within the framework of SDGs and Post-2015 Development Agenda, *Advances in Climate Change Research*, 6(1), 67–73.
28. Low, C.T., Lai, P.C. (2016). Personal factors influencing the perception of quality of life – A classification tree approach, *Procedia Environmental Sciences*, 36, 70–73.
29. Maksimov, V., Wang, S.L., Luo, Y. (2017). Reducing poverty in the least developed countries: The role of small and medium enterprises, *Journal of World Business*, 52(2), 244–257.
30. Mareš, A. (1994). *Unemployment as a social problem*. Cambridge: Polity Press.
31. Mărginean, I., Bălașa, A. (coord.), Dumitru, M., Mihăilescu, A., Popescu, R., Preoteasa, A.M., Precupețu, I., Stanciu, M., Socol, G., Urse, L. (2002). *Calitatea vieții în România*. București: Editura Expert, 393 p.
32. Marx, I., Nolan, B. (2015). The welfare state and antipoverty policy in rich countries, în Atkinson, A.B., Bourguignon, F. (editori), *Handbook of income distribution*. North-Holland, Amsterdam.
33. Michálek, A. (2017). Poverty risk trend in Slovakia: changes in time and space, *Questiones Geographicae*, 36(4), 93–102.
34. Mihăilescu, A. (2015). Sărăcia. In Mărginean, I., Vasile, M. (coord.), *Dicționar de calitatea vieții*, București: Editura Academiei Române, 286 p.
35. Otiman, P.I. (2017). Satul, țărănul și învățământul în ruralul românesc, *Academica*, 12, 30–40.
36. Pedersen, P.J., Schmidt, T.D. (2011). What is unemployment in Europe? Concepts and measurement in the European community household panel, *Empirical Economics*, 40(3), 705–728.
37. Ravallion, M. (2011). On multidimensional indices of poverty, *Journal of Economic Inequality*, 9, 235–248.

38. Rodrik, D. (2011). *The globalization paradox: Democracy and the future of the world economy*, Oxford, Oxford University Press, 370 p.
 39. Rodrik, D. (2016). Premature deindustrialization, *Journal of Economic Growth*, 21(1), 1–33.
 40. Spermann, A. (2015). How to fight long-term unemployment: lessons from Germany, *IZA Journal of Labor Policy*, 4–15.
 41. Spicker, P. (2007). Definitions of poverty: twelve clusters of meaning, *Poverty: An international glossary*, 229–243.
 42. Stanciu, M., Mihăilescu, A. (2011). *Starea sărăciei în România în context European*, vol. 4, București: Institutul de Cercetare a Calității Vieții.
 43. Stephany, F. (2016). Socio-specific income inequality and trust, *Social Indicators Research*, 134(3), 877–898.
 44. Stephany, F. (2017). Socio-specific income inequality and trust, *Social Indicators Research*, 134(3), 877–898.
 45. Svizzero, S., Tisdell, C.A. (2016). Economic evolution, diversity of societies and stages of economic development: A critique of theories applied to hunters and gatherers and their successors, *Cogent, Economics & Finance*, 4(1).
 46. Székelyi, M., Barna, I. (2005). *Survival kit for SPSS*, Budapest: Typotex.
 47. Țără, S. (2013). Inegalități sociale și sărăcie în România actuală, *Economie teoretică și aplicată*, 20(2), 108–123.
 48. Tiran, J. (2016). Measuring urban quality of life: case study of Ljubljana, *Acta Geographica Slovenica*, 56(1).
 49. Townsend, P. (1979). *Poverty in the United Kingdom*, London: Allen Lane and Penguin Books, 1216 p.
 50. Van Parijs, P., Vanderborght, Y. (2017). *Basic income: A radical proposal for a free society and a sane economy*, Cambridge: Harvard University Press, 388 p.
 51. Waglé, U.R. (2008). Multidimensional poverty: an alternative measurement approach for the United States?, *Social Science Research*, 37(2), 559–580.
 52. Watson, D., Maître, B., Whelan, C., Russell, H. (2017). Poverty, economic stress and quality of life: lessons from the Irish case, *International Review of Economics*, 64(1), 125–143.
 53. Weźiak-Białowolska, D. (2015). Poverty in the regions of the European Union – measurement with a composite indicator, *Contemporary Economics*, 9(2), 113–154.
 54. Zamfir, C. (2000). Elemente pentru o strategie anti-sărăcie în România, în E. Zamfir (editor), *Strategii anti-sărăcie și dezvoltare comunitară*, București: Editura Expert, 1–67.
 55. Zamfir, C. (coord.), Stanciu, M., Mihăilescu, A. (2011). *Situația sărăciei României în context European*, Raportul social al ICCV, nr. 4.
 56. Zamfir, D., Dumitrache, L., Stoica, I.V., Vîrdol, D. (2015). Spatial inequalities in health care provision in Romania: milestones for territorial sustainable development, *Carpathian Journal of Earth and Environmental Sciences*, 10(3), 177–188.
- *** (2018). Baze de date și publicații statistice, INS-Institutul Național de Statistică.
- *** (2018). Eurostat – Statistics Explained.
- *** (2018). OECD (Organization for Economic Co-operation and Development), Labour Market Statistics, Catalogue of Indicators.